

VEITVET T-BANESTASJON – NYOPPMALING AV VEGGMALERIER

Oslo

Susanne Kaun

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Veitvet T-banestasjon – Nyoppmaling av veggmalierier Oslo	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 141/2016	Publiseringsdato 07.10.2016
	Prosjektnummer 1020725	Oppdragstidspunkt Juni – september 2016
	Forsidebilde Kunsten på Veitvet T-banestasjon under (t.v.) og etter nyoppmaling (t. h.). Foto: NIKU 2016	
Forfatter(e) Susanne Kaun	Sider 16	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Konservering	

Prosjektleder Susanne Kaun
Prosjektmedarbeider(e) Axel Charles Dahlgren, dekorasjonsmaler
Kvalitetssikrer Anne Ørnhøi

Oppdragsgiver(e) Sporveien

<p>Sammendrag</p> <p>I forbindelse med rehabilitering av Veitvet T-banestasjon i 2016 ønsket Sporveien at veggmalieriene på stasjonsbygningene behandles. På grunn av omfattende skader på veggmalieriene, og fordi dekoren ikke ansees som "kunst" i videre forstand, anbefalte NIKU å male motivene på nytt på nymalte vegger. NIKU utførte oppdraget i samarbeid med dekorasjonsmaler Axel Charles Dahlgren. Før rehabilitering ble satt i gang, ble motivene avtegnet, plassering ble målt inn og farger ble kodet. Etter at veggene var pusset opp og malt på nytt ble motivene overført med hjelp av pauser, og malt på nytt i farger tilnærmet de originale. Som maling ble det brukt en fasademaling som er basert på silikonharpiks.</p>

Emneord Kunst, veggmalierier, betongbygning, T-bane, rekonstruksjon
--

Avdelingsleder

Nina Kjølsten Jernæs

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og formål	7
2	Om veggmaleriene	7
3	Utførelse av arbeidet	8
4	Anvendte materialer	8
5	Anbefalinger for vedlikehold	8
6	Foto dokumentasjon	9

Vedlegg

Produktdatablad Flügger Facade Impredur

1 Bakgrunn og formål

I forbindelse med rehabilitering av Veitvet T-banestasjon i 2016 ønsket Sporveien at veggmaleriene på stasjonsbygningene ved inn- og utgående side behandles.

På grunn av omfattende skader på veggmaleriene som skyldes trolig dårlig vedhefte av den opprinnelige fasademalingen, og fordi dekoren ikke ansees som "kunst" i videre forstand, anbefalte NIKU å male motivene på nytt på nymalte vegger.

NIKU utførte oppdraget i samarbeid med dekorasjonsmaler Axel Charles Dahlgren. Oppdraget omfattet 1) avtegning av motivene og dokumentasjon av utførelsen og farger, 2) utarbeidelse av pauser og 3) ny maling av motivene tilsvarende originalverket.

Overtakelsesmøte etter fullført arbeid fant sted 23.9.2016.

Alle bilder i rapporten er tatt av NIKU.

2 Om veggmaleriene

Veggmaleriene på Veitvet T-banestasjon består av fire figurer malt på stasjonsbygningenes yttervegger. Det dreier seg om to ulike motiver som er malt speilvendt på hver sin side av stasjonsbygningen på henholdsvis inn- og utgående perrong. Ved inngående perrong er motivet en figur som springer i full fart med koffert i hånd mot toget. Ved utgående perrong er motivet en mannlig figur med koffert i bedagelig gange.

Motivene på inngående side måler ca. 260 x 260 cm (hxb), motivene på utgående side måler ca. 220 x 110 cm.

De opprinnelige veggmaleriene var malt med plastmaling på betongvegg, og ble utført av studenter fra linjen Formgiving ved Bleiker videregående skole i Asker i 1991.¹

Figur 1: Veitvet T-banestasjon. Opprinnelig veggmaleri på inngående side, vendt mot sentrum. Før rehabilitering.

Figur 2: Veitvet T-banestasjon. Opprinnelig veggmaleri på utgående side, vendt ut av byen. Før rehabilitering.

¹ Anonym (uten årstall): «Kunst i T-banen», brosjyre utgitt av Sporveien, s. 9

3 Utførelse av arbeidet

Før rehabiliteringen ble satt i gang, ble motivene avtegnet gjennom transparent folie, og plasseringen ble målt inn og dokumentert. Samtidig ble de ulike fargene kodet med hjelp av NCS² fargevifter. Det ble også tatt materialprøver fra de ulike fargene i form av større løse malingsflak som senere ble brukt som referanse ved valg av fargekodene. Avtegning og dokumentasjon av farger ble gjort på de to motiv som vender mot sentrum både på inn- og utgående perrong. Motivene som vender ut av byen ble vurdert å være de samme, men speilvendte, slik at det ikke var nødvendig med avtegning.

Foliene med de kalkerte motivene ble videre bearbeidet til pauser. Det vil si at foliene ble perforert langs med motivenes konturer. Motivene ble så overført på veggen ved hjelp av pausene og pulverisert trekull, som støves gjennom de små hullene langs motivets linjer. Deretter ble motivene malt ut og konturene malt på. Stedvis er det brukt to strøk med maling for at malingen skulle bli tilstrekkelig dekkende.

Det ble valgt å bruke diffusjonsåpen fasademaling basert på silikonharpiks som også er brukt på stasjonens vegger og som underlag for maleriene. Dette ble gjort for å oppnå best mulig holdbarhet. Det ble også valgt å bruke fargekoder som er både tilnærmet lik de opprinnelige farger og som kan kjøpes ferdigblandet. Dette for å gjøre senere utbedringer enklere.

Pausene ble ved overtakelsesmøte overgitt til Sporveien.

4 Anvendte materialer

Anvendt maling: *Flügger Facade Impredur* (Silikonemulsjon basert på nøytrale silikonharpikser)

Anvendte NCS fargekoder:

- Hvit: S 0502-R
- Grå: S 4502-B
- Brun: S 5040-Y70R
- Blå: S 5030-R90B
- Grønn: S 1050-B90G
- Sort: S 8500 N

Alle farger ble kjøpt ferdig blandet.

5 Anbefalinger for vedlikehold

Ved eventuell rengjøring av fasaden behandles veggmaleriene skånsomt, det vil si kun med myke svamper. Det bør ikke brukes skarpe rensedmidler, høytrykksspyling eller harde børster.

Eventuelle mekaniske skader eller skjemmende flekker utbedres med samme maling som ved oppmaling, og i fargekode tilsvarende skadet område (se 4. Anvendt materiale).

Utbedringer bør utføres av kunstneren eller fagperson, som kan være en konservator eller dekorasjonsmaler med spesialisering på dekor på mur.

² NCS Natural Colour System[®] er det mest brukte system for fargeskrivelse i Europa. Systemet ble Norsk Standard i 1984.

6 Foto dokumentasjon

Figur 3: Veitvet T-banestasjon. Opprinnelig veggmaleri ved inngående perrong, vendt mot sentrum. Før rehabilitering.

Figur 4: Samme veggavsnitt som i bilde ovenfor, med nyoppmalt motiv. Etter rehabilitering.

Figur 5: Veitvet T-banestasjon. Opprinnelig veggmaleri ved inngående perrong, vendt ut av byen. Før rehabilitering.

Figur 6: Samme veggavsnitt som i bilde ovenfor, med nyoppmalt motiv. Etter rehabilitering.

Figur 7: Veitvet T-banestasjon. Opprinnelig veggmaleri ved utgående perrong, vendt mot sentrum. Før rehabilitering.

Figur 8: Samme veggavsnitt som i bilde ovenfor, med nyoppmalt motiv. Etter rehabilitering.

Figur 9: Veitvet T-banestasjon. Opprinnelig veggmaleri ved utgående perrong, vendt ut av byen. Før rehabilitering.

Figur 10: Samme veggavsnitt som i bilde ovenfor, med nyoppmalt motiv. Etter rehabilitering.

Figur 11: Overføring av motivet med hjelp av pauser.

Figur 12: Motivet males ut med de ulike fargene.

Figur 13: Konturene males på.

Figur 14: Det ble brukt detaljbilder fra opprinnelig motiv under nyoppmaling.

Figur 15: Motivet på inngående perrong under nyoppmaling.

Figur 16: Detalj av motivet ved utgåendeperrong, vendt ut av byen før rehabilitering. Malingen hadde løsnet i store flak helt ned til underlaget.

Figur 17: Samme utsnitt som i bilde til venstre. Motivet er overført med hjelp av pauser og pulverisert trekull.

Figur 18: Samme utsnitt som i bildene ovenfor. Under nyoppmaling.

Figur 19: Samme utsnitt som i bildene ovenfor og til venstre. Etter nyoppmaling.

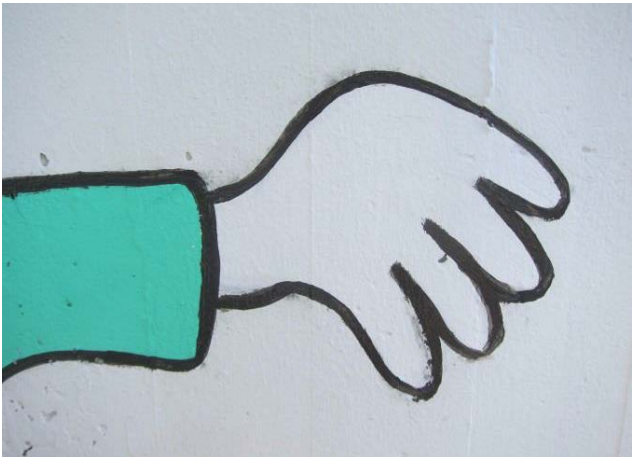
Figur 20: Detalj av opprinnelig motivet ved inngående perrong, vendt mot sentrum før rehabilitering.

Figur 21: Samme utsnitt som i bilde til venstre etter nyoppmaling av motivet.

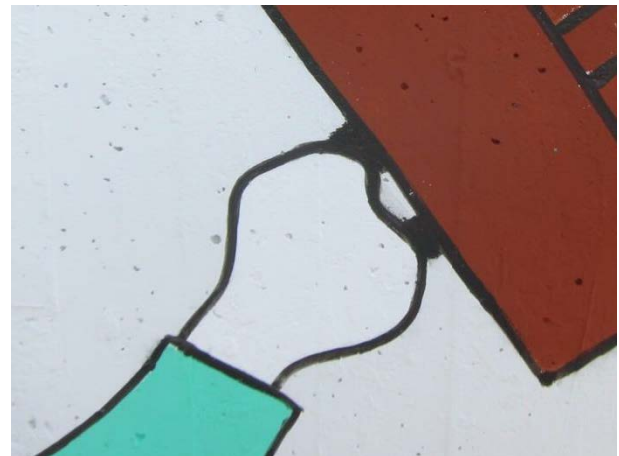
Figur 22: Detalj av opprinnelig motivet ved inngående perrong mot sentrum, før rehabilitering. Motivets er utvasket.

Figur 23: Samme utsnitt som i bilde til venstre etter nyoppmaling av motivet.

Figur 24: Detalj av opprinnelig motivet ved inngående perrong, vendt mot sentrum, før rehabilitering. Opp- og avskallinger i maling ned til betong.

Figur 25: Samme utsnitt som i bilde til venstre etter nyoppmaling av motivet.

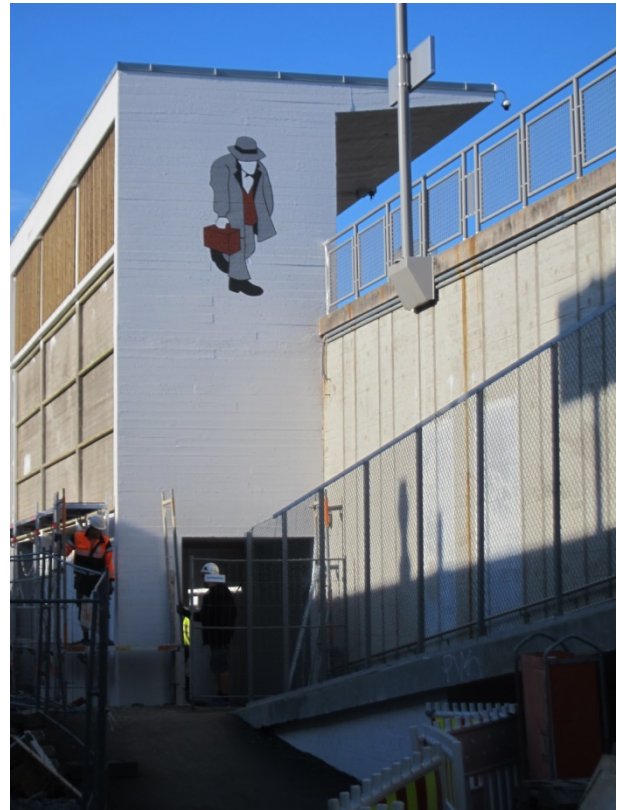
Figur 26: Detalj av opprinnelig motivet ved utgående perrong, vendt mot sentrum, før rehabilitering. Opp- og avskallinger i maling ned til betong.

Figur 27: Samme utsnitt som i bilde til venstre etter nyoppmaling av motivet.

Figur 28: Utgående side av T-banestasjonen under nyoppmaling.

Figur 29: Samme fasade som på bilde til venstre etter nyoppmaling.

Figur 30: Avtegningsfolier som også ble benyttet som pauser, ble overgitt til Sporveien.

Produktdatablad

Flügger Facade Impredur

Flügger

Produktegenskaper

Eksklusiv, matt og meget smussavvisende fasademaling. Gir en vannavvisende, robust overflate med optimal værbestandighet. Beskytter maksimalt mot vanninntrengning ifm. slagregn. Samtidig er malingen diffusjonsåpen slik at vanddamp innenfra lett slipper ut. Flügger Facade Impredur oppfyller de høye krav som stilles til fasade-behandling, f.eks. i bymessige strøk. Hemmer mugg og soppvekst på overflaten. Mørke farger falmer i løpet av det første året.

- Vår mest eksklusive fasademaling
- Best værbestandighet
- Meget diffusjonsåpen og smussavvisende

Anvendelse

Særlig egnet utendørs på ubehandlede mineralske underlag, som f.eks puss, vannskurte overflater, lettbetong, frostbestandig tegl, ren kalkmørtel, samt tidligere malte overflater.

Behandling

Underlaget skal være rent, tørt og bæredyktig. Rengjør med Flügger Facade Clean. Begroning fjernes med Flügger Facade Anti-green. Hull og sprekker renskrapes og fylles med Repafiller Ute.

Ubehandlede, sugende eller lett smittende underlag grunnes med Flügger Facade Primer. Små sprekker og skader kan også fylles med Flügger Facade Impredur tilsatt Flügger Facade Strukturfiller.

Påføres med pensel, kost, rulle eller sprøyte.

Påfør i tynne lag for å unngå krakelering. Best holdbarhet oppnås med 2 strøk.

Rengjøring og vedlikehold

Kontroller fasaden fortløpende. Fjern mugg- og soppangrep med Flügger Facade Anti-green. Malebehandlingen vedlikeholdes etter behov.

God praksis

Unngå å arbeide i direkte solskinn og uttørkende vind. Dette kan nemlig forsterke tendensen til at både lyse og mørke farger falmer.

Teglsteinsfasader skal være minst 2 år gamle og ha fylte fuger.

Anbefalles ikke på Flügger Facade Armering pga. risiko for krakelering.

Tekniske data

Type:	Silikonemulsjon basert på nøytrale silikonharpikser
Egenvekt:	1,50 kg/liter
Glans:	2, helmatt
Tørrstoff:	61 vekt%, 44 vol%
Forbruk:	6-8 m ² pr. liter pr. behandling
Påføringstemp:	Min. arbeidstemp. under påføring, tørking og herding: +10°C. Maks. luftfuktighet 80% RF
Tørketid ved 20°C, 60%RF:	Støvtørr: 1 time Gjenbehandlingstørr: 12 timer Gjennomherdet: Flere døgn
Tetthet:	Vanddamp: Sd=0,01 m. Tilsvarende klasse 1 i henhold til EN 7783-2
Vaskbarhet:	Klasse 2, ifølge EN 13300
Fortynning:	Vann
Rengjøring av verktøy:	Vann og såpe
Oppbevaring:	Kjølig, frostfritt og tett lukket

Miljø og sikkerhet: Se sikkerhetsdatablad Oktober 2013, erstatter januar 2012 Fjern mest mulig maling fra verktøy før avvasking i vann.

Hell ikke rester av flytende maling i avløp, men avlever det på den lokale gjenbruksstasjon.

Nøkkel: FACADE IMP

Sjekk alltid at produktdatabladet er det seneste.

Se forøvrig informasjon på etikett samt evt. behandlingsanvisning på www.flugger.no

Alle opplysninger er basert på gjeldende lovgivning, laboratorieforsøk og praktiske erfaringer.

Kontakt: produktstupportno@flugger.com tlf. +47 23 30 21 95.

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 141/2016

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00